

نابودی دنیا در نبردی تمام عیار

نرگس عزیزی | روزنامه نگار

پرونده

جنگ جهانی دوم در اول سپتامبر ۱۹۳۹ میلادی با حمله آلمان به لهستان آغاز شد. هر چند نیروهای اصلی در جنگ شامل متحدین (آلمان، ایتالیا و ژاپن) و متفقین (انگلیس، شوروی، آمریکا، فرانسه و چین) به ۱۰ کشور هم‌نمی‌رسند اما کمتر کشوری بود که در پایان این دوره، از این جنگ خسارتی ندیده باشد. این جنگ شش سال و یک روز به طول انجامید و بیشتر نبردها در دو بخش اروپا و آسیا محدود شد. البته در این بین چند نبرد در شمال آفریقا و آمریکا نیز اتفاق افتاد. بخش اروپایی جنگ چند روز بعد از سقوط آلمان و خودکشی هیتلر در تاریخ ۸ می به پایان رسید. اما بخش آسیایی تا اواخر تابستان ادامه پیدا کرد و بعد از بمباران اتمی هیروشیما و ناگازاکی بود که ژاپن تسلیم شد و دنیا روی آرامش را دید. به مناسبت این روز نگاهی به چهار نقطه عطف جنگ جهانی دوم که بر اساس آن‌ها فیلم‌های سینمایی معروفی ساخته شده است، انداخته‌ایم. در کنار آن مروری داریم بر چند نکته کمتر شنیده شده از این جنگ.

چند نکته جالب و کمتر شنیده شده از جنگ جهانی دوم

از فرار هیتلر به آرژانتین تا ه ۲۵ زن تک‌تیرانداز روس!

بارها و بارها جنگ جهانی دوم، مورد بررسی و تحلیل کارشناسان تاریخ قرار گرفته است اما هنوز برش‌هایی از این جنگ وجود دارد که کمتر به آن‌ها توجه شده است. در ادامه به چند نکته جالب و کمتر شنیده شده از جنگ جهانی دوم اشاره خواهد شد.

● هیتلر به آرژانتین فرار کرده است!

هیتلر در آخر آوریل ۱۹۴۵ در برلین خودکشی کرد اما هنوز یک هفته از مرگ او نگذشته بود که شایعات زنده بودن او جان گرفت. این شایعات از نشست مطبوعاتی یکی از سران ارتش شوروی و حدود ۱۰ روز بعد از خودکشی هیتلر آغاز شد. یک ماه بعد هم این استالین بود که مدعی شد هیتلر زنده است و جایی در اسپانیا یا آرژانتین زندگی می‌کند. این شایعات آن قدر قوی شدند که یک سال بعد گروهی محقق این موضوع را بررسی و در نهایت نتیجه‌گیری کردند که هیتلر خودکشی کرده و مرده است. اما با این حال افکار عمومی قانع نشد. یک سال بعد از انتشار نتایج این تحقیق، هنوز ۵۱ درصد مردم آمریکا باور داشتند که هیتلر زنده است. البته شواهدی که بتواند مرگ و راتایید کند، محدود بود چرا که جسد او بعد از مرگ در آتش سوزانده شده بود. به هر صورت بخشی از استخوان فک و تعدادی دندان که در محل سانحه پیدا شده بود، با سوابق دندان پزشکی هیتلر مقایسه و تایید شد که متعلق به او بوده است. اما به رغم تایید چند باره این موضوع توسط کارشناسان متعدد، هر چند وقت یک بار داستان فرار هیتلر به آرژانتین مطرح می‌شود. تا به امروز چند مجموعه تلویزیونی و کتاب این ادعا را مطرح کرده و جزئیاتی برای این داستان در نظر گرفته‌اند که البته این جزئیات بیشتر بر مبنای تخیل تولید کنندگان بوده تا شواهد تاریخی.

● این جنگ چهره ز نانه داشت!

به واسطه طولانی شدن جنگ و تلفات زیاد نیروها،

نیاز به مشارکت زنان در بخش‌های مختلف در زمان جنگ شدت گرفت. البته در بیشتر کشورهای دیگر جنگ، زنان در فعالیت‌های کشاورزی، اقتصادی یا خدمات بخش مهندسی و پزشکی ارتش مشارکت می‌کردند اما در برخی موقعیت‌ها زنان در خط مقدم نیز حضور داشتند. به عنوان مثال در ارتش شوروی نزدیک ۲ هزار و ۵۰۰ زن به عنوان تک‌تیرانداز در عملیات‌ها شرکت داشتند و تعدادی زن، اغلب بسیار جوان، به عنوان نیروهای جاسوسی و خرابکاری برای ارتش شوروی کار کردند. بخشی از داستان‌های این زنان بعدها در قالب کتاب منتشر شد. کتاب «جنگ، چهره ز نانه ندارد» داستان همین گروه از زنان است.

● پایانی بر ۶ سال سیاه‌بختی

پایان جنگ جهانی دوم در اروپا را هشتم «می» در نظر می‌گیرند یعنی یک هفته بعد از مرگ هیتلر. در طول این زمان، هر روز بخشی از ارتش آلمان خود را تسلیم نیروهای متفقین می‌کرد. با توجه به موقعیت جغرافیایی نیروها، بخش‌هایی تسلیم نیروهای روس شدند، بخشی خود را تسلیم نیروهای انگلیس کردند و بخشی نیز با آمریکایی‌ها به توافق رسیدند. این توافق‌ها توسط فرماندهان میانی ارتش آلمان بر نامه‌ریزی می‌شد و بدون هماهنگی با فرماندهی عالی ارتش بود. در نهایت در روز هشتم «می»، آتش‌بس سراسری توسط فرمانده عالی ارتش آلمان صادر شد و بر این مبنای روز به عنوان روز پایان جنگ در اروپا در نظر گرفته می‌شود.

جنگ جهانی دوم در آینه اعداد

اتحاد جماهیر شوروی بیشترین تلفات جنگ جهانی دوم را داشت؛ ۲۰ تا ۲۷ میلیون کشته که البته حداقل ۱۳ میلیون نفر آن‌ها را غیرنظامیان تشکیل می‌دادند. اما اگر نسبت جمعیت را در نظر بگیریم، بلا روس (که بخشی از شوروی در آن زمان بود) با ۲۵ درصد جمعیت خود طی جنگ و لهستان با ۲۲ درصد جمعیت، در این زمینه رکورددار هستند.

ارتش آلمان از ۱۸ میلیون نفر تشکیل می‌شد که بیش از پنج میلیون نفر آن‌ها در طول جنگ کشته شدند. با توجه به جمعیت ۶۹ میلیونی آلمان، این به آن معناست که ۲۵ درصد جمعیت آلمان به صورت کلی یا به عبارتی حدود نیمی از مردان آلمانی در این بازه زمانی، برای آلمان جنگیده‌اند.

حداقل ۳۴ کشتی آمریکایی با حملات ۲ هزار و ۸۰۰ خلبان ژاپنی به روش کامی‌کازه بین رفتند. کامی‌کازه، اصطلاحی ژاپنی به معنای «توفان الهی» است و منظور از آن، کوبیدن هواپیما در قالب عملیات انتحاری به کشتی‌های دشمن است. این روش در ماه‌های پایانی جنگ، یکی از تاکتیک‌های اصلی ژاپنی‌ها در مقابله با نیروهای آمریکایی بود. البته تنها حدود ۱۹ درصد عملیات‌ها موفقیت‌آمیز بود و در بیشتر موارد هواپیما پیش از برخورد با کشتی، هدف اصابت توپ‌فرامی گرفت و سقوط می‌کرد.

هر چند در جنگ جهانی دوم نام چین کمتر شنیده می‌شود اما در بخش آسیایی، نبرد بین ژاپن و چین تلفات زیادی به دنبال داشت. ۱۵ تا ۲۰ میلیون کشته، تعداد تلفات چین در این جنگ برآورد می‌شود. از این تعداد تنها حدود سه میلیون نفر نظامی بودند و بقیه غیرنظامیانی بودند که قربانی جنگ شدند.

ساخت انواع هواپیماهای جنگی در کشورهای دیگر، در طول این جنگ رشد عجیبی داشت و از ۳۳ هزار تولید در سال اول جنگ، به حدود ۲۳۱ هزار تولید در سال پنجم جنگ رسید. آمریکا کوردار بود و در طول این شش سال، حدود ۳۰۰ هزار هواپیما تولید کرد. این موضوع باعث شد صنایع هوایی آمریکا که در ابتدای جنگ رتبه ۴۱ را بین صنایع مختلف داشت، در سال ۱۹۴۴، به رتبه یک صنایع در این کشور تبدیل شود.

ZENDEGI - SALAM

ضمیمه روزنامه خراسان

پنج شنبه • ۱۹ اردیبهشت ۱۳۹۸
۳ رمضان ۱۴۴۰ • ۹ می ۲۰۱۹
شماره ۲۰۹۴

۱۳۱۷

شاخص ترین اتفاقات جنگ جهانی دوم به روایت سینما

شاید بتوان گفت صد‌ها فیلم ساخته شده که به گونه‌ای به جنگ جهانی دوم پرداخته یا به نوعی به آن اشاره کرده‌اند. در ادامه به چند فیلم سینمایی مشهور که به نقاط عطف جنگ جهانی دوم پرداخته‌اند، اشاره می‌کنیم. نکته مهم این جاست که بهترین فیلم‌ها توسط طرف پیروز جنگ تولید شده است و برای همین جناياتی مثل ما جرای هیروشیما در سینما مغفول مانده است.

● دانکرک، از فاجعه تا معجزه

ماه می ۱۹۴۰، شهر بندری دانکرک محل وقوع اتفاقی تاریخی شد که بعدها عده‌ای از آن به عنوان «معجزه دانکرک» یاد کردند. در حالی که آلمان‌ها، بلژیک و هلند را به تصرف درآورده بودند و پیش می‌رفتند، حدود ۴۰۰ هزار نفر از نیروهای متفقین در ساحل دانکرک از بقیه نیروها جدا مانده بودند. پیش‌بینی می‌شد به زودی این نیروها توسط نیروی هوایی جنگنده ارتش نازی تار و مار شوند، اتفاقی که البته هرگز نیفتاد. ژنرال «فون رون» از اعضای ستاد ارتش آلمان درباره این واقعه و تصمیم عجیب هیتلر می‌گوید: «هیتلر وقتی به ۶۰ کیلومتری انگلستان رسید، یادش آمد که نقشه‌ای برای این کار (تصرف انگلستان) ندارد». در ۴ ژوئن ۱۹۴۰ وقتی مردم سواحل شرقی انگلیس با خبر شدند که نیروهای انگلستان در غرب فرانسه گرفتار شده‌اند با حداقل وسایل، سوار قایق‌های کوچک ماهی‌گیری و کشتی‌ها شدند و خودشان را به بندر دانکرک رساندند. آن‌ها کمک خوبی برای نیروی دریایی سلطنتی بریتانیا بودند تا این نیروها از آن منطقه تخلیه شوند. کریستوفر نولان، فیلم‌ساز مشهور انگلیسی در سال ۲۰۱۷ فیلم «دانکرک» را درباره همین واقعه دراماتیک و تاریخی ساخت. فیلمی که بنا بر اظهار بسیاری از تاریخ‌دانان در به تصویر کشیدن صحنه درگیری کشتی‌ها با نیروی هوایی آلمان و همچنین جزئیات فنی مربوط به عملیات تخلیه دانکرک و بازگشت سربازان به انگلستان، بسیار خوب عمل کرده است.

● استالین‌گرد، نبرد ی طولانی و سرنوشت‌ساز

استالین‌گرد از جمله شهرهای صنعتی شوروی و نزدیک به ساحل رود ولگا بود که در آن کارخانه‌های بزرگ ساخت تسلیحات نظامی وجود داشت. فتح این شهر برای آدولف هیتلر، اتفاق بزرگی به حساب می‌آمد چون موجب گسستن مسیرهای حمل و نقل شوروی در جنوب روسیه از مسیر رود ولگا می‌شد. از نبرد استالین‌گرد به عنوان یکی از طولانی‌ترین، مهلک‌ترین و سرنوشت‌سازترین نبردهای جنگ جهانی دوم و تمام تاریخ بشر نام برده می‌شود. در این نبرد ارتش آلمان نازی و متحدانش

به منظور فتح استالین‌گرد به آن یورش بردند که پس از چندین ماه درگیری خونین، در سوم فوریه ۱۹۴۳ سرانجام آلمان‌ها شکست خوردند. فیلم «دشمن پشت دروازه‌ها» به کارگردانی «ژان-اک‌انو» به همین واقعه تاریخی می‌پردازد. این فیلم قصه «واسیلی زایتسف» تک‌تیرانداز ماهر روسی را روایت می‌کند که با حمایت دانیل افسر تبلیغات به یک قهرمان محلی تبدیل می‌شود، اما با آمدن سرگرد کونیگ آلمانی که یک تیرانداز زبده است، مهارت او به چالش طلییده می‌شود.

● نرماندی، نبرد بر خط ساحلی

نیروهای متفقین به رهبری آمریکا و انگلستان در ۶ ژوئن ۱۹۴۴ میلادی برای آزادسازی اروپای اشغالی در سواحل نرماندی فرانسه، بزرگ‌ترین عملیات «آبی-خاکی» جهان را اجرا کردند. استونی اسپیلبرگ در سال ۱۹۹۸ فیلم «نجات سرباز رایان» را ساخت که قصه آن بر بستر همین واقعه تاریخی اتفاق می‌افتد و چند دقیقه‌نفس‌گیر ابتدایی آن به پیاده شدن ارتش متفقین در ساحل نرماندی اختصاص دارد. این فیلم ماجرای جست‌وجوی یک تیم عملیاتی را روایت می‌کند که به دنبال پیدا کردن «جیمز رایان» سرباز آمریکایی هستند که به وسیله جتر در آن منطقه فرود آمده و اکنون از سرنوشتش خبری وجود ندارد.

● انینگما، مأموریت غیرممکن

یکی از ابداعات و امتیازاتی که در جنگ جهانی دوم در اختیار آلمان نازی قرار داشت استفاده از ماشین «انینگما» بود. ماشینی که موجب می‌شد آلمان‌ها بتوانند اطلاعات سری خودشان را از دست دشمن ایمن و مخفی نگه دارند. آن‌ها خیال می‌کردند هیچ کس مهارت، دانش ریاضی و البته زمان کافی برای رمزگشایی پیغام‌های ارسالی از انینگما را ندارد اما این همه واقعیت نبود. شاید بتوان دقیق‌ترین روایت از جریان رمزشکنی انینگما در فیلم سینمایی «بازی تقلید» ساخته مورتن تیلدام در سال ۲۰۱۴ مشاهده کرد. در داستان این فیلم تعدادی از ریاضی‌دانان و مخبران از طرف دولت انگلیس به کار گرفته می‌شوند تا کاری به ظاهر غیرممکن را انجام دهند: «شکستن کدهای ماشین انینگما». آلن تورینگ ریاضی‌دان انگلیسی یکی از همین افراد است که داستان درگیری او با دیگران در راه انجام این پروژه سنگین، به خوبی در فیلم تیلدام به نمایش درآمده است.

